

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШІНСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТ ЯНА ДЛУГОША В ЧЕНСТОХОВІ (UJD),
М. ЧЕНСТОХОВА, ПОЛЬЩА

МИСТЕЦТВО У НЕЛІНІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Збірник матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції
19-20 жовтня 2023 року

Тернопіль, 2023

СЕКЦІЯ 8. ХОРЕОГРАФІЧНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ У ПОСТМОДЕРНУ ДОБУ

Vitaliй ГОРГОЛЬ

*старший викладач кафедри хореографії
і танцювальних видів спорту Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
майстер спорту України зі спортивних танців
Полтава, Україна
poltavadance@gmail.com*

Vitalii HORHOL

*Senior Lecturer at the Department of Choreography and Dance Sports
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»
Master of Sports of Ukraine in Sport Dancing
Poltava, Ukraine*

ЕСТЕТИКА СПОРТИВНОГО БАЛЬНОГО ТАНЦЮ AESTHETICS OF SPORTS BALLROOM DANCE

Протягом останнього пів століття в усьому світі набуває популярності спортивний бальний танець. Незважаючи на соціокультурні виклики сьогодення, несприятливі політичні, економічні та епідеміологічні умови в Україні, він продовжує розвиватися переважно в закладах вищої освіти та коледжах, де здійснюється професійна підготовка фахівців за спеціальністю 024 Хореографія (у 35 вітчизняних навчальних закладах акредитовано відповідні освітньо-професійні програми), зберігає актуальність конкурсно-фестивальний рух.

Спортивний бальний танець як явище культури, мистецтва, спорту та освіти привертає увагу вчених різних галузей: філософські й культурологічні аспекти сучасного танцювального мистецтва вивчали вітчизняні (С. Дункевич, О. Плахотнюк, Д. Топорков та ін. [4]) та зарубіжні вчені (Г. Макфі [9], Б. Монтеро [10]); Д. Шариков розробив естетичні підвалини сучасного танцю, класифікував його напрями, стилі, види [6; 7]; Н. Росенко виявила виховні можливості спортивної бальної хореографії та розробила методичні підходи до їхньої практичної реалізації [5]. М. Богданова, Ю. Василенко, Р. Гриценюк [1] і М. Кеба [2] виявили окремі композиційні та виразні особливості сучасного бального танцю, що свідчить про недостатнє вивчення порушеної наукової проблеми.

Мета повідомлення – систематизувати естетичні властивості спортивного бального танцю на прикладі формейшн.

У сучасній науковій літературі простежується неоднозначне ставлення до спортивного бального танцю. Відомий мистецтвознавець О. Плахотнюк зазначає: «Спортивно-бальний танець увійшов до системи спорту ..., тому зараз не є об'єктом мистецтвознавчого дослідження, і відповідно його не можемо розглядати» [4, с. 10]. Ми дотримуємося думки М. Кеби [2], Дж. Холта

(J. Holt) [8] та інших про те, що спортивний бальний танець є синтезом мистецтва і спорту, тому йому притаманні певні естетичні властивості, врахування яких сприяє створенню відповідних танцювальних програм, організації навчально-тренувального процесу з майбутніми хореографами, а також об'єктивній оцінці якості програм формейшн.

Естетику танцю розглянемо в порівнянні з філософією танцю. Остання охоплює широкий спектр проблем, зокрема онтологію, аксіологію та феноменологію танцю в контексті філософії культури та мистецтва, які розглядають хореографію в координатах буття, свободи, простору й часу, дії та спокою, тіла й духу тощо, але кінцевою метою філософського аналізу мистецького явища є розуміння його смислу [9]. Своєю чергою естетика танцю більше переймається не його сенсом, а формою, формотворчими елементами, які також можна аналізувати по-різному: в категоріях естетики (прекрасне-потворне, трагічне-комічне, високе-низьке, цілісність-дискретність); у системі естетичного знання (морфологія, генеалогія, герменевтика, футурологія мистецтва тощо).

Р. Гриценюк [1] проаналізував дефініцію «формейшн», тому в тезах ми зупинимось на робочому понятті нашого дослідження. Формейшн – синтез танцювального мистецтва і спорту, який передбачає підготовку мультитанцювальної композиції (спортивної програми) та участь команди з 6-8 танцювальних пар у змаганнях з урахуванням чітко визначених вимог до її змісту, музичного супроводу та набору танців (Standard-Mix & Latin-Mix).

Формейшн сягає своїм корінням у початок ХХ століття, у хореографічно-творчі пошуки англійських (О. Ріпман), німецьких (Р. Соммер) хореографів, які вперше продемонстрували ансамблеве виконання, 1957 року його було включено до «Відкритого чемпіонату Великобританії», а 1964 – чемпіонату Німеччини, перший чемпіонат Європи відбувся 1967 року, а світу – 1973 року [1, с. 86].

Саме 1973 року Петро Степанович Горголь створив перший на Полтавщині ансамбль спортивного бального танцю «Грація», який відзначив свій 50-літній ювілей і досяг у творчості значних успіхів, як-от: восьмиразовий володар кубку України (2002-2009 р.), шестиразовий чемпіон України (2008-2014 р.), призер кубку світу зі спортивних танців серед команд «формейшн» (Австрія 2003 р.), переможець відкритої першості світу (Німеччина 2007 р.), чемпіон Європейської федерації спортивного танцю (Україна 2010 р.). Варто зазначити, що 36 вихованців П. Горголя отримали високе звання «майстер спорту України зі спортивних танців», 18 – «кандидат у майстри спорту».

Грунтуючись на теоретичних дослідженнях із естетики танцю та власному тренерському і суддівському досвіді, ми систематизували естетичні властивості формейшн за чотирма групами:

1. *Естетико-композиційні*: єдність змісту та форми програми; динамічність (темп змін музичних фрагментів, танців, малюнків, рухів); композиційна виваженість, чіткість, логічність і завершеність; геометрична точність статичних побудов, переміщень зі збереженням малюнка (лінії, геометричні фігури); художня цілісність і осмисленість загальної композиції.

2. *Естетико-виражальні*: різноманітність і варіативність хореографічного малюнка; унікальність, новизна, оригінальність, експансивність і складність рухів (наприклад, Р. Гриценюк вважає що рейтинговими на змаганнях і конкурсах формейшн є Lankeuau rigouette, Cha-Cha spins, Round-about, Pot stinger та ін. [1, с. 87]); видовищність; оригінальність зв'язок і поєднань між руховими мотивами; насиченість; естетична якість і цінність музичного супроводу; відповідність рухів і музичного супроводу, узгодженість їх між собою; пластичність; артистизм (міміка, жести, пози); емоційність.
3. *Естетико-технічні*: техніка виконання танцювальних рухів; швидкість; синхронність виконання рухів і окремих елементів (наприклад, їхня амплітуда – довжина кроку, ступінь повороту, висота підйому рук і ніг тощо), побудов і перебудов, утримання заданих інтервалів між парами або окремими спортсменами, плавні зміни положення без повної зупинки, злагодженість, рівняння, координація.
4. *Естетико-атрибутивні*: костюми (стильова єдність, колір, лінія, текстура); зачіски; макіяж.

Отже, формейшн як синтез танцювального мистецтва і спорту має мистецько-естетичні властивості, які ми класифікували за чотирма групами: естетико-композиційні, естетико-виражальні, естетико-технічні та естетико-атрибутивні. Знання та врахування вищезазначених характеристик і ознак сприятиме розробці танцювальних проєктів і програм, естетико-орієнтованій організації навчально-тренувального процесу в закладах вищої освіти зі студентами, які здобувають спеціальність 024 Хореографія, а також об'єктивній оцінці судьями якості програм формейшн на конкурсах і змаганнях різного рівня.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в розробці й удосконаленні методики навчання спортивного бального танцю, зокрема на естетичних засадах, що надаватиме виконанню більшої виразності та сприятиме формуванню естетичної культури майбутніх хореографів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гриценюк Р. А. Формейшн в танцювальному спорті: техніко-композиційні особливості. *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. пр. / гол. ред. докт. мистецтвознавства, проф. Афоніна О. С. Київ : НАКККіМ, 2021. Вип. 40. С. 83–88.
2. Кеба М. Є. Естетична виразність спортивного бального танцю. *Культура і сучасність* : альманах. Київ : НАКККіМ, 2019. Вип. 2. С. 102–106.
3. Кінезіологія танцю : колективна монографія / О. Плахотнюк [та ін.] ; за заг. ред. О. А. Плахотнюка ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів : СПОЛОМ, 2020. 244 с.
4. Плахотнюк О. А. Джаз-танець як феномен художньої культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 26.00.01 – Теорія й історія культури / Олександр Анатолійович Плахотнюк. Івано-Франківськ, 2016. 22 с.
5. Росенко Н. О. Виховання толерантних взаємин старших підлітків у процесі занять спортивними бальними танцями : дис. ... канд. пед. наук : спец.

- 13.00.07 Теорія і методика виховання / Росенко Наталія Олександрівна ; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2014. 233 арк.
6. Шариков Д. І. Естетична теорія сучасного танцю та балету. *Актуальні проблеми історії теорії та практики художньої культури. Мистецтвознавство*: зб. наук. пр. Київ : НАКККіМ, 2013. Вип. 30. С. 232–238.
 7. Шариков Д. І. Класифікація сучасної хореографії. Напрями. Стили. Види : монографія. Київ : Видавець Карпенко В. М., 2008. 168 с.
 8. Holt J. Sport as art, dance as sport. *AUC Kinaanthropologica*. 2017. Vol. 53. № 2. P. 138–145.
 9. McFee G. Dance and the Philosophy of Action: A Framework for the Aesthetics of Dance. Binstead, Hampshire, UK : Dance Books Ltd., 2018. 342 p.
 10. Montero B. G. The Artist as Critic: Dance Training, Neuroscience, and Aesthetic Evaluation. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. Vol. 71, Is. 2, 2013. P. 169–175. URL: <https://doi.org/10.1111/jaac.12006>

Марія КАЛЕНСЬКА,
*студентка II курсу спеціальності 024 Хореографія
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії,
Хмельницький, Україна, masakalenskaa@gmail.com
Науковий керівник – Галина МАТУЩАК
старший викладач кафедри хореографії*

Mariia KALENSKA,
*2nd year student of the specialty 024 Choreography
Khmelnyskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
Khmelnyskyi, Ukraine, masakalenskaa@gmail.com
Scientific supervisor – Halyna MATUSHCHAK
senior lecturer of the department of Choreography*

ВІТЧИЗНЯНА ДОПРОФЕСІЙНА ХОРЕОГРАФІЧНА ПІДГОТОВКА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

NATIONAL PRE-PROFESSIONAL CHOREOGRAPHIC TRAINING IN THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY

Постановка проблеми. Одним із важливих аспектів допрофесійної хореографічної підготовки є вивчення хореографічно-педагогічного досвіду постмодерної доби, що охоплює творче переосмислення накопичених знань та застосування їх у сучасній практиці, урахування якого допоможе зберегти унікальність національної хореографічної школи, а також успадкувати глибинні культурно-просвітницькі традиції, установлені видатними представниками хореографами-практиками.